Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	14 februari 2024
Portefeuille(s)	Openbare Orde en Veiligheid, Evenementen
Portefeuillehouder(s):	Femke Halsema, Touria Meliani
Behandeld door	Stedelijk Evenementenbureau, [redacted], [redacted]@amsterdam.nl
Onderwerp	Oud en nieuwviering 2024

Geachte leden van de gemeenteraad,

De jaarwisseling roept in Amsterdam nog altijd gemengde gevoelens op. Voor verreweg de meeste mensen is het een feestelijke dag waarop met vrienden, buren of familie het begin van een nieuw jaar wordt gevierd. Maar voor een klein, maar hardnekkig deel van de Amsterdammers lijkt de jaarwisseling een vrijbrief om brandjes te stichten, zwaar vuurwerk af te steken of hulpverleners te belagen. Voor veel hulpverleners is de jaarwisseling helaas nog steeds een dag waar ze tegen op zien. Dit jaar liepen verschillende agenten verwondingen op, en werd ook de brandweer gehinderd in hun werk.

Deze tegenstelling is niet nieuw. Al jaren worstelen het stadsbestuur en de veiligheidspartners met de vraag hoe een einde kan worden gemaakt aan de grote aantallen incidenten met letsel, de brandjes, de opstootjes en het belagen van hulpverleners. Zoals u weet heeft Amsterdam mede daarom in 2021 de stap gezet om het afsteken van vuurwerk door consumenten helemaal te verbieden. Dat verbod stond niet op zichzelf: het was onderdeel van een pakket van maatregelen om de jaarwisseling in Amsterdam feestelijker en veiliger te laten verlopen. Het afsteekverbod was vooral gericht op het stellen van een nieuwe norm, waarbij door alternatieven aan te bieden, in de vorm van professionele vuurwerkshows en andere vieringen, is geprobeerd om Amsterdammers te verleiden het vuurwerk links te laten liggen. De afgelopen jaarwisseling is opnieuw op deze manier ingevuld. In deze raadsbrief informeer ik u over onze bevindingen.

Afsteekverbod

Na de invoering van het afsteekverbod heeft Amsterdam inmiddels twee jaar ervaring opgedaan met het effect daarvan. Het eerste jaar – 2021 – was de verkoop en het afsteken van vuurwerk in heel Nederland verboden als gevolg van de coronamaatregelen. Maar in 2022 en 2023 is het Amsterdamse *afsteek*verbod getest. Het kopen en bezitten van vuurwerk is nog steeds toegestaan, om dit te verbieden is aangepaste landelijke wetgeving nodig. Bij de vorige jaarwisseling is gebleken dat er ondanks het verbod nog erg veel vuurwerk is afgestoken in de stad. En ook dit jaar is het beeld eigenlijk niet anders geweest. Harde cijfers zijn niet beschikbaar, maar het beeld is dat vooral rond middernacht veel Amsterdammers “gewoon” vuurwerk hebben afgestoken. In vergelijking met een aantal jaar geleden valt wel op dat het “knallen” met legaal vuurwerk minder is geworden, dat komt vooral door het landelijke verkoopverbod op knalvuurwerk, pijlen, romeinse kaarsen en single shots, waar vooral

jongeren de dagen voor de jaarwisseling al druk mee waren. Daar staat tegenover dat het afsteken van zwaar, illegaal vuurwerk onverminderd doorgaat. Ondanks een aantal grote vangsten van partijen illegaal vuurwerk, is er nog steeds veel zwaar vuurwerk afgestoken.

Het is natuurlijk jammer dat zoveel Amsterdammers het verbod hebben genegeerd. Maar het is niet verrassend en er zijn verschillende verklaringen voor te vinden. Allereerst weten we uit onderzoek uit 2023 dat weliswaar driekwart van de Amsterdammers voorstander is van het afsteekverbod, maar dat tegelijk een minderheid (ongeveer 20%) juist fel tegen is. Die minderheid zegt ook “gewoon” vuurwerk te blijven afsteken. Een tweede verklaring is dat vuurwerk ook in Amsterdam nog altijd op meerdere plekken te koop is, het is niet verboden om vuurwerk te kopen of in het bezit te hebben. Een derde verklaring is dat de pakkans voor het afsteken van vuurwerk klein is. Dat komt vooral omdat de nood- en hulpdiensten – zeker in de nieuwjaarsnacht – de handen vol hebben aan tal van zwaardere incidenten in de stad. Daarnaast moet iemand op heterdaad betrapt worden en is een kat-en-muis-situatie voorstelbaar. En tot slot moet worden benoemd dat Amsterdam nog altijd een van de weinige steden is waar een algeheel afsteekverbod van kracht is, en dat het tijd kost om aan zo’n verbod te wennen.

De beste manier om een einde te maken aan het afsteken van vuurwerk, zou een landelijk verkoop- en afsteekverbod voor consumentenvuurwerk zijn. Dat maakt de handhaving makkelijker en duidelijker en zal de omvang van het vuurwerkprobleem doen slinken – vooral omdat lang niet iedereen die nu vuurwerk koopt in een winkel, de moeite of het risico zal nemen om illegaal vuurwerk te kopen in het buitenland. Voor zo’n besluit is tot op heden helaas geen meerderheid in de Tweede Kamer – ondanks de lobby voor zo’n verbod van de gemeente Amsterdam en andere steden, en van tal van organisaties zoals de politie, verzekeraars en medici. Ook de komende jaren zal Amsterdam zich daarvoor blijven inzetten. Daarnaast zullen we ook aandacht blijven vragen voor de problematiek van illegaal vuurwerk en de noodzaak van een integrale aanpak voor dit vraagstuk.

Verloop van de jaarwisseling
De jaarwisseling verliep dit jaar op allerlei manieren goed: de meeste Amsterdammers hebben een prachtig feest van de jaarwisseling, de sfeer bij de vieringen en vuurwerkshows in de stad was goed en incidenten met ernstig letsel zijn gelukkig uitgebleven. Het vreugdevuur in Floradorp verliep zonder grote incidenten, al moesten er vanwege de wind wel beperkende maatregelen doorgevoerd om ontsteking alsnog mogelijk te maken. Een pro-Palestina demonstratie met ongeveer 200 deelnemers is van de Dam naar het Museumplein gelopen. Die demonstratie zorgde, in combinatie met de afwezigheid van openbaar vervoer, wel voor grote drukte op de weg in het Centrum, maar is zonder grote problemen verlopen.

Daar tegenover staat dat de politie, de brandweer, Toezicht en Handhaving in de Openbare Ruimte (THOR) en GGD/GHOR weer een bijzonder drukke avond hebben gehad. Opvallend is dat de sfeer in het begin van de avond en kort na middernacht op een aantal plekken grimmig was, waardoor inzet van de ME al vroeg op de avond noodzakelijk bleek. De politie heeft in totaal 85 personen aangehouden. Ernstig is dat politiemedewerkers zijn geconfronteerd met geweld, waarbij politie werd geconfronteerd met zwaar vuurwerk. Als gevolg hiervan heeft een

tiental agenten gehoorschade opgelopen. Ook zijn twee agenten op andere wijze gewond geraakt. De betrokken politiemedewerkers ontvangen vanuit de politieorganisatie nazorg.

Ik wil hier namens het stadsbestuur en de driehoek duidelijk markeren dat dit gedrag onacceptabel is. Waar mogelijk is geprobeerd daders aan te houden. Het maakt duidelijk dat onze enorme inzet en alle voorbereidingen om geweld tegen hulpverleners terug te dringen nog niet het gewenste resultaat heeft en dat hier ook de komende jaren nog veel aandacht aan moet worden besteed. Daarnaast blijft de aanpak van zwaar, illegaal vuurwerk een aandachtspunt voor de Amsterdamse driehoek.

Drukbezochte vieringen en vuurwerkshows
Het beeld van de jaarwisseling werd in 2023 opnieuw voor een deel bepaald door de incidenten en overtredingen van het Amsterdamse afsteekverbod. Dat is teleurstellend, maar het is niet onverwacht. Al vanaf het eerste moment hebben het college en de driehoek de verwachting uitgesproken dat de gewenste verandering – een feestelijkere en veiligere jaarwisseling – een meerjarige aanpak zou vergen.

En het is gelukkig ook niet het hele verhaal. Juist omdat we weten dat het veel tijd en inzet vergt om de incidenten rond de jaarwisseling terug te dringen, is de aanpak altijd tweeledig geweest: naast een afsteekverbod en handhaving, is vanaf 2020 gewerkt aan manieren om Amsterdammers te verleiden het vuurwerk te laten liggen, en met elkaar feest te vieren. Daarom zijn door de gemeente op verschillende plekken in de stad vieringen georganiseerd. Ook dit jaar is dat gebeurd, en met succes: in Amsterdam waren dit jaar meerdere door de gemeente georganiseerde vuurwerkshows (op de Sloterplas, in Weesp en in Floradorp) en een particuliere vuurwerkshow op de Oudezijds Voorburgwal. Op het Museumplein was een grote viering rond het Amsterdamse aftelmoment.

De ervaringen met die vieringen waren dit jaar positief; ze zijn zeer goed bezocht en zonder noemenswaardige incidenten verlopen, maar vooral ook omdat de vieringen eigenlijk voor het eerst konden plaatsvinden zoals bedoeld. Immers, in 2020 moest door de corona-lockdown de stedelijke viering op het laatste moment worden verplaatst van het Museumplein naar de Johan Cruijff Arena en moest deze helemaal zonder publiek plaatsvinden. In 2021 zijn alle vieringen al in november geannuleerd vanwege oplopende coronacijfers. En in 2022 waaide het zo hard, dat alle vuurwerkshows moesten worden afgelast. Weliswaar kon de viering op het Museumplein – vrijwel als enige in Nederland – wél doorgaan, maar dan met alleen de lichtshow, zonder vuurwerk. Dat maakte de viering minder spectaculair dan aanvankelijk de bedoeling was.

De lessen van de afgelopen jaren zijn richtinggevend geweest voor de vieringen in 2023. Bij de aanbesteding van de opdracht is bijvoorbeeld veel nadruk gelegd op de weersbestendigheid van het nieuwjaarsfeest. Immers, we krijgen vaker te maken met extreem weer, en aangezien het vieren van oud en nieuw zich niet goed laat uitstellen, was de gemeente op zoek naar een plan dat ook bij harde wind door kon gaan, én dan nog steeds aantrekkelijk genoeg was. Dat was de goede keuze, zo is gebleken, want ook al ging het dit jaar net goed met de wind (die bleef net onder de kritische waarde), over het doorgaan van de nieuwjaarsviering op het Museumplein zijn eigenlijk nooit zorgen geweest. Dat de wind net niet te hard was, maakte

wel dat op het Museumplein ook het vuurwerk kon worden afgestoken, en dat maakte de viering nóg meer de moeite waard. Ook is het goed om te noemen dat de viering is uitgebreid: er was een kindershow om 7 uur, en het evenement begon eerder: om half 11 stond het Museumplein al vol met bezoekers die kwamen voor een feestelijk programma met muziek van Amsterdamse artiesten, optredens van musici van het KCO, een drumband en Drag Queens, een spectaculaire countdown en een lichtshow en vuurwerk. De countdown en de lichtshow waren live te zien op alle kanalen van RTL en is bijzonder goed bekeken. Een impressie is te terug te kijken via deze link: https://vimeo.com/899872705

De viering op het Museumplein heeft dit jaar – ondanks de regen – rond de 50.000 bezoekers getrokken. Dat is vergelijkbaar met vorig jaar. De vuurwerkshows in Weesp, op de Sloterplas en in Noord en centrum trokken daarnaast duizenden bezoekers. Ze voorzien dus duidelijk in een behoefte, trekken flinke aantallen bezoekers, en die bezoekers kiezen er dus voor om geen vuurwerk af te steken, maar samen te feesten en te dansen. Zo kan het organiseren van meer feest, bijdragen aan meer veiligheid.

Voorbereidingen jaarwisseling 2024-2025
Na de jaarwisseling van 2023 is de conclusie voor het college en voor de driehoek duidelijk: er is nog veel te doen voordat de Amsterdamse jaarwisseling echt zo feestelijk en veilig verloopt als we allemaal willen. Helemaal zonder incidenten zal oud en nieuw nooit zijn, maar het kan een stuk beter, vooral als het gaat om geweld tegen nood- en hulpdiensten.

Amsterdam zou daarbij enorm kunnen worden geholpen door een landelijk verbod op verkoop en afsteken van vuurwerk. Maar zolang dat er niet is, houden we vast aan de ingezette koers en werken we verder aan stapsgewijze verandering van de nieuwjaarstraditie. Dat betekent een zorgvuldige voorbereiding, preventie, handhaving en optreden waar dat nodig is, en Amsterdammers blijven verleiden om geen vuurwerk af te steken. Ook in 2024 worden er weer vieringen georganiseerd, een stedelijke viering op het Museumplein en vuurwerkshows op andere plekken in de stad – hopelijk nog meer dan afgelopen jaar. Daarnaast wordt onderzocht of er meer activiteiten kunnen worden georganiseerd voor de jongeren die nu vooral op straat hangen in de nieuwjaarsnacht. Dat doen we in de hoop en verwachting dat de trend zich doorzet en steeds meer Amsterdammers ervoor kiezen om het vuurwerk te laten liggen en in plaats daarvan samen feestend het nieuwe jaar in te gaan.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Femke Halsema
Burgemeester

Touria Meliani
Wethouder Evenementen